

brugskemikalier og miljø og 5) Fødevarer, landbrug og fabrikker.

Selvom bogens størrelse sætter grænser for, hvad behandlingen af emnerne omfatter, er det en forbavsende god oversigt, der gives over problemerne. Behandlingen bygger på en mængde recente — især britiske kilder, til hvilke der gives en fyldig henvisning.

Som introduktion til emnerne eller som supplement til amerikansk litteratur er bogen meget værdifuld.

Sofus Christiansen

Ch.F. Bennett: Man and Earth's Ecosystems.

An introduction to the geography of human modification of the earth. John Wiley & Sons, London, 1975. 331 s., ill., 8,25 Pund.

University of California har en geografisk tradition, der minder meget om den danske: vekselvirkningen mellem naturmiljø og samfund er et centralt emne. I den foreliggende bog behandles Jordens storregioner hver for sig på den måde, at den naturlige vegetation og dyrelivet beskrives som baggrund for de hovedændringer, udnyttelsen har forårsaget. Selve udnyttelsessystemerne skitseres kun i store træk, til gengæld beskrives deres virkninger mere detaljeret. Man underrettes om en lang række af de menneskeudløste miljøproblemer fra kaninplagen i Australien over strip-mining ødelæggelsen i USA til Salvinia-tilgroningen i Karibiasøen: et helt katalog over menneskenes uforstand. Bogen er spændende læsning og et fagligt værdifuldt supplement til vanlig økonomisk-geografisk litteratur.

Sofus Christiansen

Earl Cook: Man, energy, society.

W.H. Freeman & Co. Ltd., San Francisco 1976. 478 s., 113 fig., 23 cm. Cloth 10,40 Pund, Paper 5,00 Pund.

Efter 1960'ernes optimisme ser det ud til, at 70'erne bliver præget af besindelse og eftertanke. 'Man, Energy, Society' er et forsøg på at belyse de meget alvorlige problemer, der er knyttet til 'energiforbrugets fysiske økonomi'. Bogen behandler et meget stort materiale til belysning af emneområdet, og det gøres grundigt og godt, uden at den almindelige læsers forudsætninger brister. En række samfundsvigtige energiforbrugende processer behandles. I historisk perspektiv anskues derefter de rammer, beherskelsen af teknologiråvarer har sat for samfundsfunk-

tionerne. Bogens største styrke er dog nok dens fremlæggelse af en lang række arbejder, der belyser energianvendelse i den amerikanske hverdag: til boligopvarmning, biltransport, fødevarerfremstilling etc. Til slut trækkes fremtidsperspektiverne op på en måde, så læseren tvinges til at tænke med selv.

Cook's bog er måske den bedste i den serie af energiproblembøger, der startede med Cottrell 1955. Der er da fejl i den, men de synes ikke mange. Befriende er det, at den missionerende tendens, som er almindelig i problembøger, er søgt undertrykt. Både kritikere og forsvarere af den vestlige verdens (energi-) dispositioner vil finde meget materiale her. Som geograf stilles man nu over for den udfordring, der ligger i f.eks. at betragte lokaliseringproblemer energetisk. Til dette lægger bogen en første basis.

Sofus Christiansen

Friedrich-Karl Holtmeier: Geoökologische Beobachtungen und Studien an der subarktischen und alpinen Waldgrenze in vergleichender Sicht.

Erdwissenschaftliche Forschung Bd. 8. nytteteori. Konkret eksemplificeret dette + 130 s., 37 fig., 96 fotos. 30 cm. DM 82,00.

Forfatteren har analyseret årsagerne til den forskellige højde af trægrænsen i Skandinavien og Alperne. I dette foreløbige arbejde gives en livlig beskrivelse af skovens kamp op ad fjeldet. Som ventet er skovgrænsen ikke simpelt bestemt af månedsmiddeltemperatur (10° i varmeste måned), men af mange fænomener, hvoriblandt så forskellige som vindslid, lavinehyppighed, konkurrerende græsser etc. ved siden af hovedfaktorer som vækstperiodens længde og forekomst af dræbende frost (specielt for unge træer).

Man venter spændt på flere resultater, når bl.a. planlagte kanadiske undersøgelser også inddrages; men allerede her foreligger der et bidrag til emnets belysning.

Sofus Christiansen

A. Aleksandrovic Minc: Die ökonomische Bewertung der Naturressourcen.

Petermanns geographische Mitteilungen, Ergz. bd. 277. VEB Hermann Haack, Gotha 1976. 255 s., 11 fig., 25 cm. M 53,40.

Vurdering af naturressourcerne er et vigtigt, ja skæbnsvangert problem, idet den måde, et samfund forholder sig til sin

naturgivne omverden på, enten kan føre til klog udnyttelse eller til rovdrift og ødelæggelse. Forfatteren giver en dybtgående både naturvidenskabelig og økonomisk analyse af ressourceproblemerne, samt en vurdering, baseret på socialistisk nytteteori. Konkret eksemplificeres dette på nogle udvalgte regioner i Sovjetunionen. Papir og udstyr vidner om respekt for ressourcerne.

Ruth Helkiær Jensen

G.E. Dalton (ed.): Study of agricultural systems.

Applied Science Publishers Ltd. London 1975. 441 s., talr. fig. og tvl. 23 cm. 12,00 Pund.

Systemtænkningen er stærkt på vej ind i landbrugsvidenskaben. I nærværende bog er samlet 29 bidrag i tre afdelinger: 1) om metodologi, 2) system-analysens praktiske anvendelse og 3) system-analysens anvendelse i forskningen.

Adskillige af bogens artikler indeholder inspirerende bidrag til belysning af de meget store muligheder, den ny retning indebærer. På grund af sin mangel på konkrete eksempler henvender bogen sig måske især til fagfolk.

Sofus Christiansen

Fr. Bartz: Die grossen Firchereiräume der Welt.

Bd. 3, Neue Welt und südliche Halbkugel. Bibliothek Geographischer Handbücher. Franz Steiner Verl. Wiesbaden 1974. 800 s., kort, diagr. og fotos. 24 cm. DM 130,00.

Med det foreliggende tredje og sidste bind af sin gennemgang af verdens fiskeri har Fritz Barth kort før sin død i 1970 fuldendt dette store værk, der af mange betragtes som hans vigtigste. Ligesom i de to tidligere bind omfattende det atlantiske Europa samt Middelhavsområdet, bd. II Sovjetunionen og Asien, behandles fiskerierhvervet fra såvel naturgeografiske som kulturelle aspekter og i sammenhæng med de historiske, sociale og økonomiske strukturer i de behandlede regioner.

Efter en generel indledning, der bl.a. omhandler fiskemels- og fiskeolieindustrierne, fjernfiskeriet, samt visse mere specielle fiskerityper (krebsdyr- og tunfiskeri m.m.) behandles de nordamerikanske fiskeriområder ud for de atlantiske og pacifiske kyster, Mellemamerikas og Sydamerikas fiskerier, de afrikanske fiskeriregioner syd for Sahara og til slut Australiens og Océaniens fiskeri. Bogens sprog

gør den letlæst, men samtidig er den meget udførlig. Intet, der vedrører fiskeriets forhold i nutid eller fortid, er udeladt. Særlig værdifuld bliver den ved de mange tabeller, kort og diagrammer, der uddyber teksten. Man må ønske den geografiske videnskab til lykke med dette værk, der selvfølgelig vil være uundværligt for enhver, der beskæftiger sig med emnet.

Aage Aagesen

C. Rathjens & M. Bohn (hrsg.): *Tagungsbericht und wissenschaftliche Abhandlungen.*

Deutscher Geographentag Kassel, juni 1973. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1974. 600 s., 130 fig., 10 kort, 24 cm. DM 68,00.

Imponerende hvad sidetallet angår. De første 30 sider opremsner navnene på deltagerne i Deutschen Geographentag 1973! De enkelte indlæg er indordnet i en række overordnede afsnit:

2. Didaktik der Geographie.

3. Geographie und Entwicklungsländerforschung.

4. Raumordnung und Landesplanung.

5. Landschaftsökologie und Umweltforschung.

6. Thematische Kartographie.

Afsnit 2 indeholder et interessant materiale, som det nok er værd at gå på jagt i, omend læseren lades tilbage med et tydeligt indtryk af en stærkt målrettet, lærerstyret undervisning, der ikke lader meget tilbage til elevinteresser og lærerinspiration.

Afsnit 3 indeholder også en del godt stof, der spænder lige fra landbrugsgeografi (Land-Use kartering) til slumsaneringsproblemer. Især indlæggene om Costa Rica, Bogotá og Columbia er meget læseværdige.

De resterende afsnit indeholder for størstedelen indlæg, der forekommer undertegnede ret overfladiske; lige bortset fra det sidste afsnit, der selvfølgelig består af meget grundigt gennemarbejdede eksempler.

Steen Folving

H. Uhlig & E. Ehlers (hrsg.): *Tagungsbericht und wissenschaftliche Abhandlungen.*

40. Deutscher Geographentag Innsbruck. Mai 1975. Fr. Steiner Verlag, Wiesbaden 1976. 837 s., 218 fig., 44 kort. 24 cm. DM 75,00.

Innsbruck-mødets hovedemne var bjergområder, der bliver belyst i talrige af-

handlinger fra alle geografiske discipliner.

R.H.J.

Arild Holt-Jensen: *Geografiens innhold og metoder.*

Scandinavian University Books, Universitetsforlaget, Oslo 1976. 132 s., 14 fig., 22 cm. Nkr. 48,00.

Ud fra et omfattende kendskab til litteraturen og de forskere, der har haft skelsættende betydning for fagets filosofiske og metodiske grundlag, giver forf. en fortrinlig indføring i geografiens idemæssige udvikling. Den historiske oversigt sætter faget ind i en erkendelsesteoretisk sammenhæng, og dette århundredes videnskabelige teorier og metoder fremsættes i forståelig form og tages op til vurdering. Som aktuelle fagfilosofiske problemer fremføres f.eks. engagementet i modelbygning og lovformulering, der med den kvantitative teknik tvinger geografien ind i debatten mellem positivisme og kritisk filosofi.

Det nye og meget værdifulde ved bogen er, at man får de seneste årtiers skiftende syn på faget, uden at forf. agiterer for et bestemt værdisyn (»en ny generation vil altid have tendens til at tillægge sine nyvindinger en mere dybtgående betydning, end de i virkeligheden har«); men giver en gennemtænkt og logisk fremstilling af brydningerne, der til sidst munder ud i ønsket om, at geografien må genvinde sin stilling som syntesefag og derigennem skabe forlig mellem økologiske og økonomiske tankesystemer- og på længere sigt blive et centralt fag for styringsudvikling af samfundet.

Lige som man i gymnasiet lader eleverne læse en idehistorie, uden at der er undervisning heri, kunne man ønske, at geografistuderende tidligt i studiet fik denne bog i hånden, det ville være dem en god hjælp.

Ruth Helkiær Jensen

Emrys Jones (ed.): *Readings in social geography.*

Oxford UP, London 1975. 328 s., talr. fig. 24 cm. Pund 2.50.

Bogen er en artikelsamling, der har til formål at give et indblik i de mange aspekter, der danner disciplinen Socialgeografi. Forf. starter med en kort indledning, hvor han diskuterer nogle af problemerne med at opstille en klar begrebsramme og giver sin egen opfattelse af disciplinen: socialgeografi som forståelsen

af de mønstre, der fremkommer gennem forskellige befolkningsgruppers brug af rummet. Endvidere lægger han vægt på gruppernes egen opfattelse af deres omgivelser, og på de processer der har indflydelse på mønstrenes udvikling.

Artikelsamlingen falder i tre dele: a. Befolkningsgruppers fordelingsmønstre og adfærd. b. Forskellige opfattelser af begrebet rum. c. Processer i befolknings- og byudvikling.

Artikeludvalget er med enkelte undtagelser relativt nyt, og udsnittet der dækkes er virkelig bredt. Blandt emnerne kan nævnes byers sociale mønstre, vælgeradfærd, perception, menneskenærmiljø, migrationer, intra-urbane flytninger og byplanproblemer. Empirisk kommer vi også vidt omkring; fra urbanisering i Sydøstasien til vælgeradfærd i England og Wales. Den teoretiske side er med hensyn til perception godt dækket, men i afsnittet om processer lader den lidt tilbage at ønske. Stærkest står her Torsten Hägerstrand og David Harvey, men der kunne godt være medtaget lidt flere af de nyere teoretikere. Hvis man imidlertid ønsker et overblik over rækkevidden af de aspekter, der arbejdes med inden for socialgeografi, kan bogen anbefales. Men man skal ikke forvente at få en sammenhængende grundviden, sådan som forfatteren i indledningen udtrykker håb om at have givet.

Kirsten Simonsen

Emrys Jones & John Eyles: *An introduction to social geography.*

Oxford University Press, London 1977. 273 s. fig. 21 cm. Paper Pund 2.95, boards Pund 6.50.

Giver en teoretisk baggrund for studiet af sociale gruppers geografi, dvs. med udgangspunkt i sociologisk teori tilføjes det spatiale aspekt. Rummet opfattes som et input i de sociale processer — og som et output: processerne skaber mønstre. Disse mønstre er hovedemnet for bogens beskrivelser og analyser. Endelig peger den på den betydning, politik og social planlægning har ved løsningen af problemet: at skabe et retfærdigt samfund.

Ruth Helkiær Jensen

B.E. Coates, R.J. Johnston & P.L. Knox: *Geography and Inequality.*

Oxford University Press, London 1977. 292 s. fig. 21 cm. Paper Pund 2.95, boards Pund 6.50.